

Rud vanden Nest

Wat is er eigenlijk met ons zilverpapier gebeurd?

DE DUBBELE VERRIJZENIS VAN LEOPOLD II

Het Leven en de Werken van Leopold II (1969) begint met de verrijzenis van de opgebaarde vorst die zijn verhaal ten behoeve van het publiek nog eens overdoet. Meer dan dertig jaar na de creatie van Claus' stuk schenken KVS / de bottelarij en regisseur Raven Ruëll nu ook het werk zelf een tweede leven. Het resultaat is een onderhoudende en best genietbare voorstelling. Maar de verwachtingen die door een dergelijke wederopstanding onvermijdelijk worden gewekt, lost zij niet in. Gelet op de lange voorbereidingsperiode die aan de opvoering voorafging en die in de KVS-publicaties ruim werd toegelicht, krijg je de indruk dat de opmerking ook geldt voor de verwachtingen van de makers zelf.

Het voorbehoud dat omtrent deze opvoering kan worden geformuleerd, heeft dan ook minder te maken met de kwaliteit van de voorstelling dan wel met de urgentie om het werk in het programma op te nemen: zoveel jaren na zijn creatiedatum is het stuk er immers niet pertinent op geworden. Als thematiek is het kolonialisme vandaag de dag uiteraard aan de orde. Maar als het de bedoeling was de figuur van Leopold, historicus Adam Hochschild achterna, meedogenloos op de korrel te nemen, dan was men hier aan het verkeerde adres: Claus mag dan al tegen Leopolds lijkbaar laten plassen, neerknallen doet hij de vorst in geen geval.

Het stuk zou bij de oorspronkelijke -ook door de KVS geplande, maar afgevoerde- Belgische creatie niettemin op een zekere tegenwer-

king hebben gestoten vanwege het hof. Er mag worden aangenomen dat zulks preventief was en wellicht ingegeven door enkele vormelijke extravagancies in de aard van de voornoemde. Hoe dan ook, de ijverige hoveling die ooit mag geïnterveneerd hebben, moet zijn zorgen spoedig hebben zien verdwijnen (of met pensioen zijn gegaan): enkele jaren later werd het stuk immers in het Frans opgevoerd (door La Balsamine, regie Martine Wijckaert) en wel op de binnenkoer van de Brusselse Albertkazerne – niet bepaald een republikeins bastion. Ook die voorstelling werd met het nodige sulfureuze omhaal aangekondigd – en was al evenmin gedenkwaardig als het stuk zelf. Als je er al iets aan overhield was het een flinke verkoudheid en meteen begrip voor die arme Congolezen die ooit als exotisch vee werden tentoongesteld in Tervuren, ter plekke een longontsteking opdeden en nog altijd begraven liggen op het kerkhof aldaar.

Met alle respect voor Claus (en ondanks zijn eigen uitlatingen): dit is beslist niet zijn 'meest geslaagde' stuk. Zeker, het is bijzonder vakkundig in elkaar geknutseld en bereikt zonder meer zijn doel van 'geschiedenisles voor beginners'. Maar het is te gekunsteld, te gefabriceerd om werkelijk geïnspireerd te zijn, en het mist *souffle*.

Voor wie het werk niet kent: de basisstructuur is episch en evocert de diverse etappes van 's konings Afrikaanse avontuur. De rol van de grote mogendheden, de kerk, de politiek en de handel en nijver-

heid wordt daarbij toegelicht, terwijl enkele taferelen over Leopolds bewogen liefdesleven het geheel komen verluchten. Vormelijk is het werk rijk aan theateffecten die bij de creatie *trendy* waren: een poppenarsenaal, veel époque-muziek, emblematische figuren, maskers, gekarikaturiseerde *pomp and circumstance*, en her en der een karamellevers dat een voor de rest vrij prozaïsche tekst te geleener tijd uit zijn voegen trekt. Grotoske theatraliteit, kortom. Brutale *grand guignol* waarbij – met excuus voor de thans politiek incorrecte term – enkele 'negers' als machinisten fungeren en tegelijk illustreren dat onze donkere medemensen in het hele verhaal nooit veel meer zijn geweest dan een stelletje *boys*. Door de hele opzet (inzonderheid, de verrijzenis) en door de weergave van bepaalde grootmachten als de voornoemde emblematische figuren (de Engelse

leeuw, de Franse haan, de Duitse arend), kan Claus het stuk ook even buiten het bestek van Leopolds aardse bestaan laten treden. Aangezien het personage van de koning zich gaandeweg ontwikkelt tot een symboolfiguur voor ons aller vaderland, kan hij uiteindelijk ook letterlijk worden besodemieterd door de bink/adelaar die Amerika vertegenwoordigt en al even plastisch als letterlijk uitbeeldt dat de Congolese onafhankelijkheid ons dierbaar België, vijftig jaar na Leopolds dood, zonder veel glijmiddelen werd opgedrongen.

De lezing die Raven Ruëll van dit alles presenteert, verschilt vormelijk vrij grondig van Claus' gedateerde poppenkastachtige aanpak en gooit de meeste regieaanwijzingen van de auteur resoluut overboord. Anno 2002 wordt het stuk gesitueerd in een imposant en hyperrealistisch decor (Michiel van Cauwelaert), voorstellende één of andere verouderd-moderne parochiezaal waarin klaarblijkelijk een begrafeniskoffietafel gaat plaatsvinden (de koppen staan al klaar en iemand heeft ook nog ergens een pot chrysanten laten staan). Die idee is mooi en, als evocatie van het kneuterige Belgenland, ook juist. Alleen jammer dat ze vorm lijkt te hebben gekregen op de tekenafel van Anna Viebrock. De sterkte ervan maakt er dan ook de zwakte van uit: het decor is geslaagd; de imitatie ook.

Het gevolg van die setting is dat de opvoering uiteraard iets heeft van een openbare repetitie en, wellicht onbedoeld, ook de indruk

Het Leven en de Werken van Leopold II
RAVEN RUËLL / KVS/DE BOTTELARIJ
FOTO KOEN BROOS

